

Eindelijk weer ontmoeting mogelijk

"Voor zover u dit voor één van deze geringste broeders van Mij gedaan hebt, hebt u dat voor Mij gedaan." (Matt. 25:40)

Eerste reizen sinds Covid

Begin juli was het na lange tijd weer mogelijk een reis naar Oekraïne te maken. En in augustus volgde de tweede reis. De eerste reis van 3 juli tot en met 12 juli werd door Wim en Ria samen gemaakt, vooral met het doel alle contactpersonen in de verschillende provincies te spreken, al werden er ook veel gezinnen bezocht. Tijdens de tweede reis van 28 juli tot en met 8 augustus werden Wim en Ria vergezeld door Roel en Cora. Deze reis had als doel zoveel mogelijk -vooral nieuwe- gesponsorde gezinnen in Transkarpatië bezoeken.

In deze nieuwsbrief doen we per provincie verslag van de twee reizen. Op

die manier willen we jullie een impressie geven van de ontmoetingen, de bijeenkomsten en de bezoeken.

Er waren voor beide reizen veel mensen die baden voor de reis omdat hij vol onzekerheden zat m.b.t. coronamaatregelen en de grensovergang naar Oekraïne. De kracht van het gebed hebben we duidelijk ervaren. De grens met Oekraïne leverde beide keren geen enkel probleem op, mede doordat we de juiste papieren bij ons hadden. Het gevoel van 'weer thuis te zijn' gaf reden om de Heere overvloedig te danken.

'Dit boek moest bewijzen dat God niet bestaat, maar het bewerkte het tegenovergestelde.'

Chesed Uzgorod, Transkarpatië

Kantoor Chesed

De twee overgebleven werkers van Chesed, Joera en Inna, werken nu onder de verantwoording van Chesed Lvov. We bezochten hen op hun kantoor en Joera bevestigde wat we eigenlijk allang wisten: *"Er zijn steeds meer Joodse mensen die buiten de criteria vallen, die JOINT vaststelt. Eigenlijk krijgen alleen Holocaust-overlevenden zoveel geld dat ze voedsel en medicijnen kunnen kopen, zij hebben ook recht op een patranas (thuiszorg) en recht op betaling van de ziekenhuiskosten. De meeste anderen die hulp nodig hebben komen daarvoor niet aanmerking. Daarom is het zo belangrijk dat we met jullie samenwerken. Wanneer er nood is, sturen we jullie een S.O.S. en altijd komen jullie te hulp."* Inna vulde aan: *"De mevrouw voor wie jullie een korset meebrachten, zei: 'Ik bid drie keer per dag voor de sponsor.'" Ook vertelde Inna hoe dankbaar de mensen zijn voor het thuiszorg-project van Roechama. Veel mensen die eerst een patranas –thuiszorg– kregen, zijn dat namelijk kwijtgeraakt vanwege nieuwe criteria. Voor meer info: zie laatste pagina.*

Contactpersonen

Onze drie contactpersonen in Uzgorod werken voortdurend samen om alle

gesponsorde mensen goed te kunnen helpen. Yudita krijgt alle hulpvragen van Chesed binnen en geeft die aan ons door. Lilya regelt alle financiële zaken. En Olga helpt bij het 'traceren' van de mensen, omdat zij heel veel mensen nog kent vanuit de tijd dat zij voor Chesed werkte. Met hen drieën hadden we onder het genot van een kopje cappuccino een werkbespreking en werden we bijgepraat over alle ins en outs.

God zij dank voor jullie kaarten

Doesja bezochten we als eerste. Haar man Stefan, die dertien jaar lang vanwege geamputeerde benen op bed lag, was vorige jaar 30 maart gestorven. Ze was nog heel verdrietig. Ze vertelde gedetailleerd over Stefans laatste levensfase, zijn sterven en zijn

Doesja met de kaarten

begravenis. *"Hij heeft het heel moedig gedragen. Hij heeft ook nog zo naar jullie uitgekeken."* Doesja kon haar tranen niet bedwingen, maar toen vervolgde ze: *"God zij dank dat jullie kaarten er zijn. Allemaal met de hand gemaakt, ze zijn zo kostbaar voor mij. Het komt allemaal uit de ziel. Ik lees ze voortdurend."* Ze liep naar de hoek waar de foto van Stefan staat, met daaromheen alle kaarten. *"Dit is de laatste kaart die ik gekregen heb,"*

zei ze en gaf hem aan ons. Het bleek precies de kaart te zijn van Roel en Cora die nu bij haar waren. Dat was heel bijzonder. Doesja vertelde ook dat ze samen met ene Tanja de Bijbel is begonnen te lezen: *"Zij legt ook dingen uit. Ik weet al van de tien geboden en het belangrijkste dat we geen afgoden mogen dienen."* Doesja zei: *"In de tijd van de Sovjet-Unie mocht je niet religieus zijn."* Ze haalde een oud boek uit de kast: *"Dit boek moest bewijzen dat God niet bestaat. Maar dit bewerkte bij mij het tegenovergestelde. Ik wilde de waarheid weten."* We gaven Doesja een prachtige kinderbijbel, waar ze heel dankbaar voor was. We lazen Job 19:25 en 26 over de opstanding *"Ik weet echter: mijn Verlosser leeft.... Ik zelf zal Hem aanschouwen..."*. En ook Johannes 11:25: *"Ik ben de Opstanding en het Leven, wie in Mij gelooft, zal leven, ook al was hij gestorven."*

Tsjernobyl ramp

We gingen op bezoek bij Sasja en zijn vrouw Oksana en zoon Jevgeni. Sasja werd ingezet tijdens de Tsjernobyl ramp. Daardoor heeft hij nu huidkanker, hij is invalide van de 1e groep, de meest ernstige. Sasja: *"Ik draag een masker om mijn gezicht dat gehavend is te bedekken."* Het gezin heeft twee jaar in Israël gewoond, maar kon zich daar niet overeind houden, mede omdat zoon Jevgeni een beperking heeft. Oksana gaf ons een gedichtenboekje met gedichten die ze zelf geschreven heeft. De gedichten hebben een religieuze lading. De achtergelaten boeken 'De Schuilplaats', 'Waarom ik?' 'De Messias geopenbaard aan Abraham' en 'Verraden' en de brochure 'Kom naar huis?' zullen zeker met belangstelling gelezen worden.

Werkbespreking

Sasja na Tjernobył

Geen verwarming

De vijfjarige kleindochter van Loeba, Vlada, kreeg een paar cadeautjes. Die waren gekocht van het geld dat een paar kinderen met klusjes hadden verdiend. Vlada: "O, mijn stiften waren helemaal op." Ze begon spontaan al een paar tekeningen te maken. Vlada woont met haar vader en moeder bij oma Loeba in, die ruim 11 jaar geleden haar knie brak en nog steeds moeilijk loopt. Ook woont er een zoon van 18 jaar uit een eerder huwelijk van vader en een dochter van 18 jaar uit een eerder huwelijk van moeder. Loeba: "We hadden geen verwarming, drie jaar geleden namen we een krediet en de laatste twee winters hadden we al verwarming, met de hulp van Roechama kunnen we de krediet nu afbetalen."

In 45 jaar nooit ruzie

Sveta maakte kennis met Roel en Cora, de ouders van haar sponsor, die een pakket had mee gegeven. Dat was een verrassing voor haar! Wat was een opgewekte vrouw, terwijl haar man nog maar twee maanden geleden overleden was. Sveta vertelde: "We zijn 45 jaar getrouwd geweest en in die 45 jaar hebben we nooit ruzie gehad. Vijf jaar geleden ging hij opeens slechter lopen, hij had trombose. Hij

Sveta met Roel en Cora

stopte met roken en probeerde veel te lopen. Twee jaar geleden ging hij met pensioen omdat hij slecht kon lopen. Anderhalf jaar geleden ging zijn arm heel zeer doen, hij kon niet meer slapen. Na een groot bloedonderzoek kwam eruit dat hij longkanker had. Ondanks chemokuren en dure medicijnen ging het steeds slechter. Maar zijn hoofd bleef goed. Hij heeft nooit geklaagd. Hij is in mijn armen overleden."

Een ontstemde piano

We bezochten ook Olga, de dochter van Sveta. Van Sveta hadden we al gehoord dat haar dochter Olga en haar kleinzoon Kostja muzikaal waren. Olga, een gescheiden vrouw, en haar twee zonen Kostja en Dima worden ook gesponsord. Op bezoek ging het ook over muziek en Kostja werd gevraagd op de piano te spelen. Wat Kostja uit de piano haalde was muzikaal gezien echt klasse, zijn vingers dansten over de toetsen, maar het geluid wat eruit kwam..... De piano was in geen jaren gestemd. We boden direct aan het stemmen van de piano te betalen. Deze jongen verdient het dat zijn talent meer tot zijn recht komt.

Mijn patranas afgenomen

Tamara bezochten we lang geleden ook al eens. Twaalf jaar geleden overleed haar man. Tamara heeft met haar ouders in Bakoe gewoond, maar vanwege de oorlog daar zijn ze naar Uzgorod verhuisd. Tamara heeft geen familie, alleen een broer van haar man leeft nog: "Ze hebben mijn patranas afgenomen, gelukkig betaalt Roechama nu elke maand mijn patranas. Ik heb subsidie aangevraagd, maar heb niets gekregen." Tamara toonde ons een kaart die ze pas nog gekregen had, met in het Russisch Psalm 23:1 erin geschreven.

De Roechama-kalender stond in het raam met de Bijbeltekst Habakuk 3:19: "De HEERE Heere is mijn kracht, Hij maakt mijn voeten als die van de hinden, en Hij doet mij treden op mijn hoogten." Om Tamara te bemoedigen greep Wim dit aan om ook de voorgaande teksten te lezen: "Al zal de vijgenboom niet in bloei staan... ik zal dan toch in de HEERE van vreug-

Irina

de opspringen, mij verheugen in de God van mijn heil."

Jullie sturen leven!

Van Yudita wisten we al dat Irina, die we sinds enige tijd ook sponsoren, met de vraag liep 'waarom helpen niet-Joden' mij. Ze belt Yudita vaak, bijvoorbeeld als ze kaarten heeft ontvangen. Op bezoek stelde ze gelijk de vraag: "Waarom? Waarom helpen niet-Joden uit Nederland Joden? We worden hier door jonge Joden afgewezen. En jullie zijn van een ander bloed... Waarom doen jullie dit?" Daarna volgde nog wat de hulp voor haar betekent: "Ik wil het jullie uitleggen, jullie sturen geen geld, jullie sturen leven! De thuiszorg doet 's morgens mijn steunkousen aan en 's avonds weer uit, zonder deze kousen gaan mijn benen kapot. Toen ik aan Chesed vroeg of ik hulp kon krijgen, kreeg ik als antwoord: "Nee, alleen 'slachtoffers' van de oorlog krijgen nog hulp!" Daarom opnieuw mijn vraag: "Waarom helpen jullie wel? Jullie zijn geen gewone mensen." Ira ging verder: "Na de dood van mijn man in 2004 heb ik me bekeerd, ik was atheïst, mijn ouders waren dat ook. Maar mijn oma was heel religieus." Het boek de Schuilplaats had ze al gekregen. Ira: "Ik heb het boek gelezen. Het boek herinnert me aan ons eigen gezin, mijn eigen jeugd." Ira houdt erg van lezen en we gaven daarom nog een ander boek: 'Een nieuwe periode in mijn leven' en de brochure 'Kom naar huis'.

Bij Tamara

'Ik had zoveel pijn, maar het is nu zoveel lichter.'

Vinogradovo, Transkarpatië

Geen verbetering mogelijk

Met onze contactpersoon Galina deden we bezoeken in Vinogradovo. Katja en haar vier jongens, waarvan er drie een verstandelijke beperking hebben, wonen in haar ouderlijk huis; haar man woont verderop in het huis wat hij zelf gebouwd heeft. Het is verdrietig dat hij het gezin nauwelijks steunt. Katja kan al een paar jaar niet meer lopen, haar benen waren opeens krachteloos. Galina zei ons: *"De artsen hebben gezegd dat er geen verbetering te verwachten is, een operatie heeft geen zin!" De op één na jongste zoon Joera, die ondertussen al 21 jaar is, is de enige die werkt; hij heeft een baan als automonteur. Hij heeft zelfs een oud Laadaatje van de baas gekregen, die hij wel terug moet verdienen."* Roel had voor alle jongens een prachtige trainingsbroek, gekregen van zijn buurvrouw. De jongste jongen, Dima, was blij met alle speelgoed en vooral ook met een helm die hij kreeg.

Een nieuw dak

Het huis van Angela en Valodja heeft dringend een nieuw dak nodig. Het oude gedeelte van het huis lekt en de balken zijn oud en rot. We zagen hoe Valodja al heel veel zelf verbouwd had aan het oude huis van Angela's oma, die overleden is. Hij bouwde er

een stuk aan, maakte een badkamer en groef een put voor water en legde waterleiding aan. De ouders van Angela leven al heel lang niet meer en ze groeide op bij oma. Er is veel geld nodig voor de reparatie van het dak. Als stichting hebben we alvast een groot deel betaald. Voor hun drie lieve kinderen, een meisje en twee jongens, hadden we leuk speelgoed én een kinderbijbel.

Ik dien nu de Heere

Bij het binnenkomen merkten we direct dat er met Maria wat bijzonders was. De laatste keer dat we haar bezochten was ruim drie jaar geleden. Toen gaven we haar een rolstoel. Maria begon nu gelijk te vertellen over haar geloof in de Heere Jezus, ze was er helemaal vol van: *"Ik ga elke week naar een kerk en na de dienst gaan we altijd met een groepje evangeliseren in omliggende dorpjes."* Gezeten aan de keukentafel vertelde ze verder hoe ze tot geloof gekomen was en hoe ze daarvan getuigt tijdens de evangelisatie bijeenkomsten. Maar eerst liet ze de kaarten zien die ze ontvangen heeft. *"Dit zijn warme woorden uit de ziel"*, zo zei ze. Ze vervolgde: *"Ik dien nu de Heere. Ik heb veel pijn, maar het is nu zoveel lichter. Ik had zeven maanden helemaal geen geld, geen pensioen, niks, terwijl ik toch medicijnen nodig had. Toen ontmoette ik Galina, zij heeft via jullie hulp gebracht. God leidde de weg. Ongeveer twee jaar geleden kwam er een vooranger bij mij, die zei: "Ga morgen mee naar de kerk!". Ik zei: Ik heb morgen zoveel te doen, maar hij drong aan. De eerste keer dat hij sprak in de kerk, wist ik dat het de waarheid was. Elke morgen sta ik vroeg op en dan kijk ik naar de heuvels en zeg: Waar*

komt mijn hulp vandaan?" Precies op dat moment belde de pastor. Toen hij hoorde dat de Hollanders er waren, kwam hij direct even langs. Hij liet ons op zijn telefoon zien hoe Maria in een dorpje getuigde. We hadden een heerlijke tijd samen. We gaven Maria nog wat boeken, voor haarzelf en ook om uit te delen.

Bij Maria

Opgegroeid in het weeshuis

Stefan en Olga groeiden beiden als wees op in het weeshuis. Ze trouwden en hebben vier kinderen. Voor hen hadden we een tas met kleding en schoenen. Olga werd uit haar slaap gebeld, zij moet elke morgen vroeg op om in een Duitse kledingfabriek te werken. Ook Stefan doet zijn best om wat te verdienen. Vol trots liet hij zijn 'dagelijks' werk zien. Hij maakt van dunne stammen een prieeltje of een schommelbank. Hij koopt de stammetjes ruw en bewerkt ze zodat ze geschikt zijn om iets van te maken. Als het klaar is, wordt het verkocht aan een bedrijf en opgehaald. Het is hard werken voor weinig winst. Stefan is heel handig. Met de steun van Roechama heeft hij zelf een badkamer gemaakt. Voor het eerst hebben ze nu water en een toilet in huis. Ook die liet hij vol trots zien.

Blij met speelgoed

'De Duitsers sloten deze straat af en maakten er een getto van.'

Moekatsjevo, Transkarpatië

In het keukentje van Galina

Drie generaties in tweekamerflat

Sinds een paar maanden zijn onze contactpersoon Ira en haar man Viktor verhuisd naar Kiev, waar hun dochter woont. Er is nu geen 'curator' meer in Moekatsjevo, alle hulp voor Joodse mensen wordt nu via Uzgorod aan-gestuurd. Gelukkig is Galina er nog, zij was de hulp van Ira, maar ook degene die 'warm huis' verzorgde voor de oudere, eenzame Joodse mensen. Dat doet ze nog steeds. Eén keer per week komen ongeveer tien Joodse mensen bijeen in een restaurant, waar ze op kosten van Roechama eten, maar waar ze ook onder leiding van Galina creatieve werkjes maken. Voor Galina hadden we heel veel knutselmateriaal meegenomen, onder andere gekregen van Paracord. Dat brachten we bij haar thuis. Ze woont met haar dochter Ira en vier kleinkinderen in een twee kamerflat. Voor deze flat

had Roechama geld gegeven, zodat het lekkende dak gerepareerd kon worden. Dat heeft succes gehad, het lekt nu niet meer. Wel zagen we dat de plafonds en muren nog heel zwart waren van de schimmel. We beloofden te zorgen dat dat ook aangepakt zou worden. Inmiddels is dit geregeld.

Slechts 1% keerde terug...

Natasja woont in de Raoel Wallenbergstraat. Voor de oorlog woonden hier alleen Joden. Het werd 'klein Jeruzalem' genoemd. De Duitsers sloten deze straat af en maakten er een getto van. Voor de oorlog leefden er in Moekatsjevo 20.000 Joodse mensen. Vanuit de twee getto's werden in maart 1944 alle Joden weggevoerd. Slechts 1 % van hen keerde na de oor-

Cora en Natasja

log terug naar Moekatsjevo. Natasja stond klaar om met ons mee te gaan naar het 'warm huis'. We gingen nog even met haar naar binnen. Natasja blijkt staan te hebben aan beide ogen en ziet daarom heel slecht. Op onze vraag of ze niet wilde dat ze hieraan geopereerd zou worden, antwoordde ze: *"Ik weet niet tot wie ik me moet wenden, ik weet dat Chesed hier geen budget voor heeft."* We zeiden haar dat ze zich met zulke vragen altijd via Yudita tot ons mag wenden.

Warm huis

In een restaurant met uitzicht op de rivier waren tien oudere mannen en vrouwen bijeen voor "warm huis". Onder leiding van Galina hadden ze prachtige kunstwerkjes gemaakt, die ze trots lieten zien. We genoten samen met de Joodse mensen van een eenvoudige maaltijd. Daarna gingen we met elkaar naar buiten voor een groepsfoto. Dat bood Wim de gelegenheid hen nog een korte boodschap uit het Woord door te geven, Jesaja 55: 1: *"O alle gij dorstigen, komt tot de wateren, gij die geen geld hebt, komt koop en eet."* *Niets is gratis, vooral in Oekraïne niet, behalve de zon die elke dag opgaat en vooral... Gods genade... Zijn Woord."* Ieder van hen kreeg een pakketje met cadeautjes, o.a. een souvenir uit Nederland en het boek 'De Schuilplaats'. We hadden zo met elkaar een heel fijn uur.

Warm huis

Het beschimmelde plafond

'Voor haar verjaardag lezen we voor uit haar Russische Bijbel.'

Chust, Transkarpatië

Al 40 jaar weduwe

Valodja, het hoofd van de Joodse gemeenschap en van de synagoge vergezelde ons in Chust. Anna van 96 jaar is al 40 jaar weduwe. Als tiener-meisje ontvluchtte zij met haar moeder Kiev in het jaar 1941. Ze bleef na de oorlog nog jaren in Rusland wonen, pas in 1961 verhuisde ze naar Chust in Oekraïne. Haar man kwam uit Smolensks. Eén broer van haar overleed in de oorlog, haar andere broer emigreerde naar Israël, maar is ondertussen ook overleden. Op de vraag waarom zij niet naar Israël is vertrokken, antwoordde ze: *"In de eerste plaats vanwege het klimaat. Maar er zijn nog meer redenen."* Bij Anna komt elke dag een patranas. Ze wil 's nachts niet alleen blijven en daarom blijft er altijd iemand bij haar slapen.

Anna met kaarten

Ik krijg geen hulp van de regering

Angelina had het bijna niet overleefd. Ze was een maand geleden zo ernstig ziek dat iedereen dacht dat ze zou overlijden. Haar dochter Loeba en haar man kwamen zelfs uit Israël om afscheid van haar te nemen. Het gaat nu echter een stuk beter met Angelina. Hoewel Angelina weduwe is en ver in de negentig krijgt ze geen noemenswaardige hulp: *"De regering geeft slechts twee uur per week thuiszorg en dan alleen als je echt helemaal geen*

familie hebt. Heb je een kind in het buitenland, dan krijg je niets. Ik krijg dus niets. Maar Volodja is geweldig, je kunt op elke willekeurige tijd hem om hulp vragen." Haar man overleed drie jaar geleden: *"We hebben 69 jaar samen geleefd."* Angelina kwam zelfs wat overeind, ondanks dat haar dochter haar maande om te blijven liggen. We besloten het samenzijn met een lied, wat Angelina erg ontroerde.

Bij Angelina

Twee benen geamputeerd

Magda ontmoetten we op straat ergens. In verband met Covid vonden zij en haar man David het beter dat we niet op bezoek thuis kwamen. David heeft suikerziekte en is ook nog eens halfzijdig verlamd. Magda vertelde: *"Toen hij 38 jaar was, is er één been geamputeerd. Vijf jaar geleden is zijn tweede been geamputeerd en daarna kreeg hij ook nog eens een insult."* Een tasje met spullen werd overhandigd met natuurlijk daarbij ook het boek 'De Schuilplaats'.

Ontmoeting met Magda

Eduard, Lena en Zjenja

Slachtoffer van Mengele

Eduard en Lena zijn allebei 68 jaar en wonen met hun beide zonen; Zjenja van 41 en zijn oudere broer Vitali. *"Hij nam vanmorgen zijn rugzak en verdween,"* legde Eduard uit. Zjenja gedroeg zich wat vreemd, evenals zijn vader Eduard. Zjenja werkt niet, door corona raakte hij zijn (onvaste) baan kwijt. Ze zouden wel naar Israël willen, maar Lena heeft geen documenten. Eduard heeft veel familie in Israël. Zijn vader heeft in Buchenwald en in nog acht andere kampen gezeten. *"Ik kan er niet over spreken,"* zo gaf Eduard aan. Valodja vertelde later: *"Zijn vader werd in 1944 samen met vele anderen in een getto opgesloten, vandaar ging hij per trein naar Auschwitz. Hij kwam in de barak van Mengele terecht. Het vreemde gedrag van Eduard en Zjenja is mogelijk een gevolg van de medische experimenten van Mengele. Zijn vader was de enige overlevende. Hij is door de Amerikanen bevrijd. Hij keerde terug naar Chust en hoopte dat er nog iemand zou terugkeren. Echter tevergeefs..."*

Rabbijs sterft samen met zoon

Omdat in hetzelfde trappenhuis als Eduard en Lena nog een tweede Anna woonde, stelde Valodja voor ook even bij deze 91-jarige vrouw langs te gaan. Ze had een hele grote fa-

milie vertelde ze, maar zij zijn allemaal omgekomen, op één broer na. Over deze broer vertelde ze een bijzondere verhaal. In het kamp waar hij zat, was ook een rabbijn met zijn zoon. Toen de zoon van de rabbijn en ook Anna's broer opgeroepen werden voor de gaskamer, kwam de rabbijn naar Anna's broer toe. Hij ruilde zijn nummer met het nummer van Anna's broer. Hij wilde samen met zijn zoon sterven en redde zo het leven van Anna's broer! Ze zou nog veel meer kunnen vertellen, maar we spraken af dat ze dat een volgende keer D.V. zou doen.

Middagmaaltijd in de synagoge

Valodja doet geweldig mooi werk in Chust. Dag en nacht staat hij klaar voor de Joodse mensen. Hij vertrouwde

Met Valodja, hoofd van synagoge

ons toe dat hij nooit vakantie heeft, er is niemand die hem kan vervangen. Bewonderingswaardige trouw! Valodja nodigde ons uit om in de synagoge 'abeed', warme middagmaaltijd, te gebruiken. De synagoge is de enige synagoge in Chust die nog in gebruik is. Voor de oorlog waren er negen. In 1941 bij het begin van de oorlog leefden er ruim 6000 Joden in Chust op een bevolking van ruim 21.000. In maart 1944 werden 5350 Joden in een getto opgesloten samen met 5000 Joden uit de wijde omgeving. Eind mei en begin juni werden alle gettobewo-

In de synagoge

ners in vier transporten naar Auschwitz gedeporteerd; de meesten werden de gaskamer ingestuurd. De stad werd in juni 1944 "Judenrein" verklaard. Na de oorlog werd de Joodse gemeenschap enigszins hersteld, alsook het gebruik van de enige nog overgebleven synagoge. Valodja vertelde dat de Sovjet autoriteiten in 1970 de synagoge wilden ombouwen tot slaappleats voor de werkers van een fabriek achter de synagoge. Joodse vrouwen protesteerden door met elkaar de voorkant van de synagoge te blokkeren. Na drie dagen en drie nachten gaven de autoriteiten hun eis op en werd de synagoge bewaard voor de Joodse gemeenschap. Wekelijks komt de Joodse gemeenschap nog samen in de synagoge; het zijn er meestal niet meer dan een man of vijftien.

Drie jaar in Auschwitz

Gitta is weduwe, haar man overleed drie jaar geleden, na 16 jaar verlamd te zijn geweest. Op 54-jarige leeftijd kreeg hij een hartinfarct en daarna nog drie keer. Gitta: "Ik werkte als jong meisje in een café. Mijn man kwam daar een keer wat drinken en toen ontmoeten we elkaar voor het leven." Gitta's ouders hebben allebei drie jaar in het concentratiekamp Auschwitz gezeten, maar overleefden het kamp, net als één broer van haar moeder.

De dag voor onze komst was Gitta jarig, ze werd 72 jaar. Daarom lasen we voor haar uit de Russische bijbel psalm 72 : 23 – 26 en 28. Bij ons is dat psalm 73. "Ik zal echter voortdurend bij U zijn, U hebt mijn rechterhand gegrepen. U zult mij leiden door Uw raad, daarna zult U mij in heerlijkheid opnemen. Wie heb ik behalve U in de hemel? Naast U vind ik nergens vreugde in op de aarde. Bezwijkt

Gitta bij haar huis

Anna met 'De Schuilplaats'

mijn lichaam en mijn hart, dan is God de rots van mijn hart en voor eeuwig mijn deel... Maar wat mij betreft, het is voor mij goed dicht bij God te zijn. Ik neem mijn toevlucht tot de Heere HEERE, om al Uw werken te vertellen."

In Israël gratis behandeld

We bezochten nog een derde Anna. Zij is nooit getrouwd geweest en heeft dus ook geen kinderen of kleinkinderen. Jarenlang woonde haar broer Boris bij haar met zijn kinderen en kleinkinderen: "Hij is naar Israël vertrokken vanwege de ziekte die hij had. Hij woont daar bij zijn zoon in. Daar werd hij gratis behandeld. Ze hebben een operatie gedaan, het gaat nu al iets beter." Anna is zelf twee keer in Israël geweest. Ze belt vaak via whatsapp met haar familie. Anna's ouders overleefden de oorlog omdat haar vader aan het front was en haar moeder naar Midden-Azië was geëvacueerd. Anna is twee maanden geleden gevallen en had verzorging en hulp in de huishouding nodig. Een 'patranas' kon zij niet krijgen omdat zij niet de indicatie 'slachtoffer' heeft. Valodja legde uit: "Daarom hebben we jullie gevraagd om haar patranas te betalen. Ze krijgt nu tien uur per week hulp." Anna vertelde, dat zij veel contact heeft met de andere twee Anna's. "Ja", voegde Valodja er aan toe, "Ze zullen zeker met elkaar praten over het boek *De Schuilplaats*." Inmiddels weten we dat ze dit inderdaad gedaan hebben en om meer boeken hebben gevraagd! Anna zei nog: "Het mooiste cadeau is dat jullie gekomen zijn."

'In de Sovjettijd gaven ze ons geen loon, maar materiaal. Toch leefden we toen goed.'

Beregovo, Transkarpatië

Wachtend op speelgoed

Een 'open' keuken

Joelja wordt via Zhyttia gesponsord. De vorige keer, bijna twee jaar geleden, was de man van Joelja nog maar net overleden. Ze was toen vanzelfsprekend heel erg verdrietig. Nu was ze vooral blij omdat haar sponsors, Roel en Cora, haar weer kwamen bezoeken. Haar gelovige dochter Angela was er ook, met haar zoon Istar van zes jaar. Angela gaat naar een hervormde kerk, heel soms gaat Joelja mee. Joelja zei: *"Ik geloof met mijn hart."* We zagen naast het huis een grote stapel betonblokken gestapeld staan en dachten dat het voor de keuken van Joelja was: *"Nee die zijn voor de burens. Ik ben wel aan het sparen voor materiaal, dan kunnen*

we volgend jaar de keuken bouwen." Ze wees naar de ruimte waar nu de koelkast staat. Het is daar helemaal open, de wind en kou hebben daar vrij spel. We vonden dat het niet tot volgend jaar moet wachten, voordat de keuken wordt gebouwd. We besloten

Istar

daarom ons best te gaan doen, zodat de keuken voor deze winter nog gebouwd wordt. Voor meer info: zie laatste pagina. Joelja vertelde dat Angela en haar man al langere tijd uitzien naar een tweede kindje. We hebben daar ook samen voor gebeden. Roel en Cora gaven Joelja het pakket en

we hadden voor iedereen ook nog wat boeken en voor Istar leuk speelgoed.

Overleden aan corona

Bij de synagoge haalden we Lena op. Haar man Ernest was onze contactpersoon in Beregovo, maar afgelopen jaar is hij helaas overleden aan corona. Lena bracht ons bij Valeri en Zoja. Het was al vijf jaar geleden dat we bij hen waren en dat liet Valeri ook goed merken: *"Het is veel te lang geleden, de volgende keer moeten jullie hier maar slapen."* Valeri en Zoja hebben twee zonen in Israël wonen. Valeri vertelde hoe hij vroeger als kok op de marinevloot had gewerkt en dat hij daarna heel veel beroepen heeft uitgeoefend. *"In de Sovjettijd gaven ze ons geen loon, maar materiaal. Toch hebben we toen goed geleefd. We hadden twee auto's, elk jaar gingen we naar de zee, overal was alles gratis."* Zoja heeft in een naaifabriek gewerkt. Ze is nu nog steeds heel handig met naald en draad. Valeri roemde ook Ernest, hoe hij hen geholpen had toen ze berooid naar Beregova gekomen waren om in het huis van hun overleden ouders te gaan wonen. Het huis bleek helemaal leeggehaald door een zus. Toen we Valeri vroegen of hij van lezen hield, gaf hij aan staarte hebben en heel slecht te kunnen zien. Op onze vraag of hij niet geopereerd zou willen worden, maakte hij een gebaar met duim en wijsvinger: *"Dat kost heel veel geld. En ik ben ook*

Joelja en Angela

Valeri en Zoja

al 75 jaar..." Bij het weggaan fluisterde hij Ria in het oor: *"Heb je misschien 5 dollar voor mij. Ik slaap al nachten niet van de kiespijn, voor 250 grivna kan ik hem eruit laten trekken."* We gaven natuurlijk wat meer dan de 5 dollar.

Hard werken

Yudita woont drie hoog in een flat zonder lift, terwijl ze heel moeilijk loopt vanwege artritis: *"Ik voel het als ik ga lopen. Ik moet nog meer afvalen. Als ik één keer per week naar de markt ga, moet ik wel drie keer stoppen en uitrusten."* Yudita wordt bijna 70 jaar, ze is al 27 jaar gescheiden. Ze heeft één zoon en één dochter, beiden zijn getrouwd, maar alleen haar zoon heeft twee kinderen. Ze

Yudita met kaarten

vertelt dat haar zoon en schoondochter hard moeten werken om alleen al de huur van hun flat van 6000 grivna (ongeveer 200 euro) te betalen: *"Mijn zoon maakt meubels en mijn schoondochter verkoopt op de markt. Maar soms verdient ze niet eens genoeg om de standplaats te betalen."* Yudita haar Joodse oma was met een niet-Jood getrouwd; *"Daarom hadden ze tijdens de oorlog geen last!"* concludeerde Yudita. Ze vertelde ook nog: *"Ik zit vaak op het balkon te lezen, daar houd ik erg van!"* Het boek de Schuilplaats zal daarom zeker gelezen worden.

Al 10 jaar op bed

Tamara van 51 jaar is halfzijdig verlamd na een infarct tien jaar geleden. Al die tijd ligt zij al op bed. Een ou-

Tamara

dere nicht Martha, die in een dorpje buiten Beregovo woont, komt twee á drie dagen per week voor haar zorgen. Ze slaapt dan ook bij Tamara. *"Ik blijf slapen of een ander komt. Toen Tamara's moeder nog leefde was dat niet nodig,"* zo legde Martha uit. We probeerden wat leven te brengen in de sombere kamer en zongen een paar Hebreeuwse liederen. Dit ontroerde Tamara heel erg. Ze sloeg met haar hand de deken wat weg, zodat haar verlamde arm zichtbaar werd en begon toen met haar goede hand op haar verlamde hand mee te klappen. Het was een ontroerend moment. Martha beloofde haar af en toe wat voor te lezen uit het boek 'De Schuilplaats'.

Ik lees de Bijbel

Maria heeft een heel zwaar leven. Ze heeft zware rugpijn en heeft daarom (dure) fysio nodig. In één hand heeft ze heel weinig kracht, haar bril valt regelmatig uit haar hand. Ze woont op de vierde etage en komt daarom heel weinig meer buiten. Maria zei: *"Ik ga nergens naar toe. Ik heb wel een goede buurvrouw die boodschappen voor me doet."* Ze vertelde echter ook dat haar zoon die zo goed voor haar zorgt kanker in zijn keel heeft. Hij is nog maar 57 jaar en is heel ziek: *"Alles aan therapie en behandelingen heeft hij al gehad, het ging wat beter, maar nu... ik kan hem via de telefoon heel slecht verstaan. Maar hij komt altijd als ik iets nodig heb naar mij toe."* Maar wat nog erger is, Maria's kleinzoon in Engeland van 33 jaar heeft ook keelkanker: *"Hij is nog erger ziek dan mijn zoon."*

Maria ging vroeger wel naar de kerk zei ze. *"Ik kan niet bidden, maar de*

Bijbel lees ik!" En dat ondanks dat Maria met één oog niets meer kan zien en met het andere oog slechts 50 procent. Toen we de Schuilplaats aanboden, zei ze: *"Die heb ik al... hebben jullie misschien een ander boek. O, ik schaam me dat ik het vraag..."* We waren juist blij dat ze het vroeg. We hadden het prachtige boek 'Onze God is groot' met korte verhalen met geestelijke lessen en daarbij ook korte gebeden. We legden de noden van Maria in gebed in handen van onze Vader, de God van Israël.

Bij Maria

'...ik kon niet meer ademen van de rook en zou zeker gestikt zijn.'

Mes. Gem. Zhytthia, Uzgorod, Transkarpatië

Sabbatavond

Voor het eerst sinds bijna twee jaar vierden we op vrijdagavond 30 juli met de Joodse mensen weer de sabbat en wel in een restaurant. Meer dan 30 Joodse mensen waren aanwezig. Het werd een heerlijk weerzien, waarbij gezongen werd en uit het Woord gedeeld; *"Zie, ik houd u heden zegen en vloek voor"* uit het parasja-gedeelte en ook uit het troostgedeelte van de profeet Jesaja. De grootste troost ligt in Jesaja 53: *"Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld. De straf die ons de vrede aanbrengt was op Hem, ..."* Daarna genoot iedereen van een heerlijke maaltijd, die we hen als stichting aanboden. De sabbat werd geopend. Voordat de mensen naar huis gingen, zongen we hen nog een zegenlied toe en deelden we een tasje met cadeautjes uit, o.a. een pakje stroopwafels en het boek 'De Schuilplaats'.

Ook de volgende sabbat waren we nog in Uzgorod. Toen vierden we samen met de Joodse mensen sabbat in het kantoor. Na het delen van het Woord werd de sabbat geopend met het aansteken van de kaarsen, het delen van wijn en brood en het genieten van al het meegebrachte fruit.

Ik mag niet naar buiten

Toen we Maya bezochten, begon ze zich gelijk te verontschuldigen: *"Vergeef me dat ik jullie zomaar ontvang. Vroeger stond er een tafel in het midden. Nu kan ik niet eens meer op mijn benen staan."* Ze ging verder: *"Deze Covid heeft me alles gekost. Ik kom niet meer buiten. De zon schijnt en de wind waait, maar ik zie het alleen vanuit mijn kamer. Van mijn dochter mag ik niet naar buiten en ook niet naar de samenkomst."* Dit was ook de reden waarschijnlijk dat Maya bij onze komst zo druk praatte. Ze begon te vertellen en hield niet meer op over alles wat ze meegemaakt had. Ze had een keer grote wateroverlast van burens die zelf niet thuis waren: *"Dat gebeuren heeft mij zo nerveus gemaakt, ik beefde van de stress. Daarna is de corona begonnen."* Maya was ook wel dankbaar: *"Vanya komt elke twee weken op bezoek en brengt sabbatbrood. Ik ben heel dankbaar dat jullie gekomen zijn. Ik keek de hele tijd al uit het raam, naar rechts, naar links. Toen zag ik jullie bus en even later belden jullie..."* En ook getuigde ze: *"God verlaat mij niet! Ik lees elke avond in de Bijbel."* We sloten het lange bezoek af met het lezen van psalm 92 en met gebed voor Maya.

Maja leest psalm 92

Opvangkamp

We bezochten de zussen Tsjilia en Maya. Maya is de jongste en zorgt voor Tsjilia, die veel op bed ligt. Maya's man stierf al in 1987: *"Hij was nog maar 63 jaar, maar hij had in Buchenwald gezeten en had veel geleden."* Maya vertelde dat zij geopereerd is aan staar, maar dat door de hoge bloeddruk haar ogen weer slechter worden. Tsjilia is al 91 jaar. Misja, de voormalige directeur van Chesed, en zijn vrouw Ina zijn haar schoonzoen en dochter. Ze maakte zich zorgen over Dima, haar kleinzoon in Kiev. Hij had corona op dat moment: *"Vandaag is de 10e dag, de kritieke dag, zijn temperatuur is nu iets gedaald. Zijn broer Leon die in Israël arts is, heeft hem via de telefoon 'behandeld'."* Tsjilia vertelde ook hoe zij tijdens de oorlog in een soort opvangkamp voor arme kinderen in Brest had gezeten. Hun vader was op zakenreis naar Moskou. Een buurvrouw riep haar moeder, die in een schuilplaats zat, op om te vluchten. Maya: *"Mijn moeder pakte een zak met spulletjes en ze ging met mij direct op weg. Ze liep 60 kilometer en kon toen nog net instappen in de laatste wagon. Na de oorlog vonden we vader weer en omdat hij luitenant in het leger was en genoeg verdiende,*

Sabbatviering

kon moeder ook Tsjila ophalen uit het kamp in Brest." Ze kwamen in Moekatsjevo terecht. We sloten dit bezoek af met een lied en deelden ook uit het Woord de blijde boodschap.

Mijn kleine Jodinnetje

Net buiten Uzgorod woont Victoria met haar man, dochter en kleindochter. Omdat we een pakket voor haar hadden, wilden we hen graag bezoeken. Viktoria is voor de tweede keer getrouwd. Haar man Kolja was er ook bij en ook haar kleindochter Sofia. Viktoria's eerste man liet haar in de steek en daarna woonde zij bij haar moeder. Haar vader Joeri overleed al 20 jaar geleden na een ziekbed. Viktoria zei over hem: "Mijn vader was een bijzondere man, hij hielp heel veel mensen en zijn handen konden alles maken. Tegen mij zei hij altijd: "Je moet altijd weten dat je bijzonder bent, onthoud dat goed. Zoek je wortels." Hij hield heel veel van mij. Hij noemde mij altijd 'mijn kleine Jodinnetje', ik had ook heel zwart haar." Toen Viktoria's moeder ziek werd, heeft Viktoria haar jarenlang verzorgd, tot haar overlijden een aantal jaren geleden: "Zij heeft mij het 'familiegeheim' verteld voordat ze stierf, namelijk dat mijn zus Mirosja en ik beiden Joods zijn. Onze achternaam Sjelemon was eigenlijk Sholomon. In de oorlog zijn de Joden in het dorp Velieki Berezje vernietigd. Mijn opa, die overleefde, verkocht twee van zijn paarden om twee letters van zijn naam te kunnen veranderen. In de tijd dat mijn moeder dit vertelde, ben ik ook in contact gekomen met Zhyttia. Ik weet nog dat de beide

Nadya's kwamen, ze waren zo belangstellend en ze baden ook met me. Ik werd zo rustig en na het gebed deed niets meer pijn." Viktoria had door het vele zware tillen van haar moeder veel pijn in haar benen. Viktoria zei tijdens het bezoek opeens vol dankbaarheid en blijdschap: "O papa en mama, als jullie eens wisten welke mensen nu op bezoek zijn!"

Ze vertelde over het verdriet van haar zus Mirosja; "Ze was gelukkig getrouwd, totdat onze vader stierf; die had veel voor haar en haar man in huis gedaan. Toen opeens veranderde haar man. Hij werd heel gewelddadig en op een nacht is ze met haar zoon het huis uit gevlucht. Nu is ze ook nog heel erg ziek geworden. Eerst had ze Covid en nu loopt ze bij een oncoloog." We besloten ook Mirosja te gaan sponsoren, en we baden voor haar en voor Victoria en haar man Kolja die ontzettende rugpijn heeft. Het uitpakken van het pakket was een feest. Voor hun kleindochtertje Sofika bleek een gekocht bloesje en broek precies de goede maat en smaak.

Een wonder

In Toeria Biestra in de Karpaten woont de familie Revta. Toen in november hun schuur met alles erin, waaronder een koe en een varken, verbrandde, hebben we als stichting een actie gehouden. We werden verblijd met de vrijgevigheid van de sponsors! Van dat geld kon een hele nieuwe schuur gebouwd en een nieuwe inventaris aangeschaft worden. We troffen een ontzettend dankbaar gezin aan. Hun mond liep over van lof en dank aan de sponsors en aan God. Vanya en Maria toonden ons alles wat gebouwd was. Het meeste is klaar, alleen moet het hier en daar nog afgewerkt worden. Vader Vanya liet zien waar de brand begonnen was, in een hoek aan de achterkant, waar helemaal geen elektriciteit is. Het moet daarom wel aangestoken zijn. Vanya vertelde hoe zwaar het geweest was in die nacht. Hoe er met man en macht gewerkt is om te redden wat er te redden viel: "We hebben tot God geroepen en Hij heeft ons voor erger bewaard. Het huis is gespaard gebleven, en al waren er wel persoonlijke ongelukken, we zijn alle-

maal gespaard gebleven." Hij noemde nog een wonder: "Ik probeerde de koeien los te maken. Ze waren in paniek en heel wild. Met veel moeite kon ik de ketting waarmee de ene koe vast zat loskrijgen, maar daarbij draaide de ketting om mijn arm. Ik kon niet meer ademen van de rook en zou zeker gestikt zijn. Maar op dat moment nam de koe een paar grote sprongen naar de deur, naar buiten, en hij sleurde mij mee. Ik redde de

koe en de koe redde mij." Vanya's arm was wel op twee plaatsen gebroken, maar de arm is helemaal hersteld.

We kregen twee keer een heerlijke maaltijd, toen we aankwamen en vlak voordat we weggingen. Opnieuw werd de Heere gedankt voor Zijn bewaring en zijn zorg. Een paar dochters met hun kinderen kwamen bij opa en oma op bezoek vanwege ons bezoek. We hadden voor elk gezin een tas klaargemaakt met kleding, schoenen en speelgoed.

Alle mensen die meegeleefd hebben, die gebeden hebben en geld overgemaakt, zouden moeten kunnen zien en horen hoe groot de dankbaarheid is van het gezin en hoe God hiervoor alle eer krijgt. Met een hart vol blijdschap lieten we de familie achter.

'Op 27 december ging hij slapen en 's morgens was hij gestorven...'

Chesed Chmelnitski en Ternopol

Ernstige covid

In Chmelnitski bezochten we als eerste Sofia en haar zoon Sasja. Wat waren we blij Sofia weer te zien; zij was vanwege ernstige covid in het ziekenhuis opgenomen en we hadden ons zorgen gemaakt. Er is veel voor haar gebeden. Ze is thuis gekomen, maar ze loopt nog erg moeilijk en is ook nog heel erg moe. Zoals gebruikelijk had ze een warme maaltijd voor ons gemaakt, want ze wil ons altijd heel erg verwennen. Ook met wat cadeautjes; ze had twee 'acrylverfschilderijen op cijfers' gemaakt voor ons. Dat was trouwens een schitterend idee geweest van de directeur van Chesed. Alle oudere mensen hadden zo'n 'acrylverfschilderij' gekregen tijdens coronatijd, en niet alleen in de provincie Chmelnitski, we kwamen zo'n schilderij zelfs tegen in L'vov.

Kantoor Chesed

Igor, de directeur van Chesed, ontving ons heel hartelijk. Hij nam alle tijd om allerlei zaken met ons door te spreken. Zo vertelde hij dat hij ook verantwoordelijk is voor de provincie Luts'k en dat hij daar zo'n 100 mensen bezocht heeft om hun situatie en leefomstandigheden met eigen ogen te kunnen zien. Igor praatte ons ook bij over verschillende individuele mensen uit het sponsorplan; hij is van alles en iedereen op de hoogte. Igor probeert iedereen bij de gemeenschap te betrekken. Degenen die zelf geen hulp nodig heeft, vraagt hij zich in te zetten voor anderen: "We zijn een nieuw programma begonnen, "bord soep", Twee keer per week worden er door vrijwilligers producten gebracht waar anderen soep van koken en deze soep wordt door tieners rondgebracht naar cliënten. In tegenstelling tot wat

Igor met klompjes

we van de Joden in Tsjernovtsi hoorden, zijn er wel 100 Joodse mensen in de regio's overleden aan Corona. Het goede nieuws dat Igor had, was dat er tijdens de Coronacrisis 143 Joden aliyah gemaakt hebben. Ook van Igor hoorden we dat Holocaustoverlevenden geen steun nodig hebben, omdat ze steun krijgen uit Duitsland.

Onze God is groot

In Sjepetovka haalden we Aljona bij de synagoge op. Zij wordt met haar dochter Anna ook gesponsord, maar zij is ook de contactpersoon in deze plaats. Eerst gingen we naar het echtpaar Mark en Sofia. Sofia is Joods en ondertussen 68 jaar; vier jaar geleden werd bij haar borstkanker ontdekt. Na een operatie in Chmelnitski ging het beter, maar later ging het weer slechter en moest ze toch ook chemokuren ondergaan. Haar man heeft de ziekte van Parkinson. Ze zaten samen op de bank, zij met een mondkapje en hij had moeite om zijn handen en armen stil te houden. Ze hebben twee zonen, één woont in Canada. Deze zoon is getrouwd met een Mexicaanse en ze hebben één dochter. Hun andere zoon is psychisch ziek en woont nog bij hen, hij heeft voortdurend medicij-

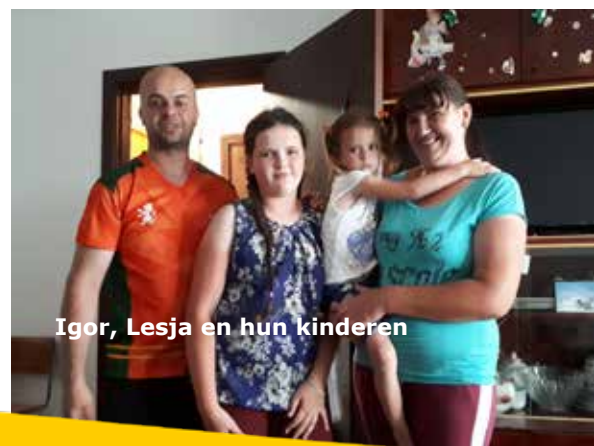
nen nodig. We hadden voor dit lieve echtpaar een pakket, een stuk kaas, stroopwafels en het boekje 'Gods plan met Israël' en het boek met korte krachtige geestelijke verhalen 'Onze God is groot'. We waren blij hen hiermee te kunnen zegenen.

Mark en Sofia

Verkoop met paar grivna winst

Igor en Lesja hebben twee dochters, Angelina van 11 jaar en Solomiya van 4 jaar. Alleen vader Igor werkt. Igor verkoopt koffie en thee. Via internet koopt hij dat groot in en hij verkoopt het dan met een paar grivna winst. Hij rijdt de hele stad door op zijn fiets en bezorgt de koffie en thee bij mensen thuis; ook bevoorraadt hij zo verschillende winkeltjes. Toen we het boek 'De waarheid zoeken' aanboden, zei Igor dat hij graag meer over God wilde weten. Van Ira hadden we begrepen dat Igor "de gebeden in de synagoge in het Hebreeuws kan bidden. Daar wordt hij dan ook vaak voor gevraagd." Ook voor zijn vrouw Lesja

Igor, Lesja en hun kinderen

hadden we een boek en daarnaast de gebruikelijk kaas en stroopwafels. We gaven Angelina een leuk knutselpakketje, dat door een Nederlands meisje van haar leeftijd was samengesteld. En hoewel ze erg verlegen was, kwam er toen een blijde glimlach op haar gezicht.

Terug uit Israël

In het gezin van Anna is een groot verdriet gekomen. Vader Igor stierf op 27 december 2020 in zijn slaap op 41-jarige leeftijd. Het verdriet was nog heel vers. We condoleerden Anna. Zij vertelde: *"We zijn 20 jaar samen geweest. We hebben ook in Israël gewoond, maar keerden terug, ook voor Igors ouders, die vorig jaar gestorven zijn. We wonen nu in hun huis. Igor*

Olga met kadootje

werkte naast zijn baan heel hard om het huis op te knappen. Op 27 december ging hij slapen en 's morgens was hij gestorven..." De tranen kwamen, dus we besloten om over andere onderwerpen te spreken, de kinderen. Jafit is de oudste dochter, zij werkt in Kiev als manicure. Ze heeft daar in Kiev op de Joodse school gezeten. Olga is nog maar twaalf en woont thuis. Anna's moeder woont al 23 jaar in Israël, net als haar zus. Toen we vroegen aan Anna of ze van lezen hield, antwoordde ze: *"Ja, maar ik heb er geen tijd voor."* We zeiden dat we dan het juiste boek bij ons hadden, met korte verhalen. We gaven haar het boek 'Onze God is groot'. Voor Olga hadden we een mooie kinderbijbel, die ze zelf kan lezen.

Geld op aan medicijnen

We werden enthousiast ontvangen

door oma Raya, de moeder van Konstantin. Konstantin is met zijn twee kinderen ingetrokken bij zijn moeder Raya, nadat acht jaar geleden zijn vrouw stierf na een langdurige ziekte. Toen waren de kinderen nog maar 11 en 4 jaar oud. Konstantin was een gebroken man, hij verloor zijn baan en kon zijn flat niet meer betalen. Raya's man is ook niet erg gezond, maar werkt wel om wat bij te verdienen. Raya vertelde hoe ze als familie vroeger nergens gebrek aan hadden, totdat hen deze ramp trof: *"Al het geld van Konstantin is opgegaan aan medicijnen voor zijn vrouw. Hij raakte zonder werk, moest zijn auto verkopen en zijn flat verlaten. De kleinkinderen zijn hier opgevoed."* We gingen buiten op een terrasje zitten waar Raya getuigde: *"Jullie zijn vreemde mensen voor mij, ik wist niet dat er zulke mensen waren, is dat niet van God?"* We gaven Raya het boek 'Onze God is groot' met prachtige korte getuigenissen, afgesloten met vragen en een Bijbeltekst. Haar wens voor ons was: *"Heel veel zegen toegewenst, dat jullie heel veel kracht zullen krijgen voor dit werk."*

Opgehangen

Aljona en haar dochtertje Eva van drie jaar zijn door hun man en vader in de steek gelaten. Aljona woont bij haar moeder, die ook gescheiden is. *"Mijn moeder woont hier, maar mijn gehandicapte zus woont in het dorp. Zij kan niet voor zichzelf zorgen, mijn moeder zorgt voor haar en is nu ook bij haar."* Aljona's man en ook haar vader kijken niet naar hen om. Daarom is het voor Aljona en Eva haast niet mogelijk rond te komen. Aan het zwangerschapsverlof van Aljona komt bijna een eind, in oktober om precies te zijn, want dan wordt Eva drie jaar. Al is ze al die tijd niet doorbetaald, (de regering betaald per maand 800 grivna, ongeveer 25 euro) Aljona's baan bij de apotheek is voor haar waard, volgens de wet. Aljona hoopt dat haar nichtje haar dan kan helpen met oppas, zodat ze haar werk weer kan oppakken. Toen we aan het eind van het bezoek het boek 'De Schuilplaats' van Corrie ten Boom gaven en iets vertelden van hulp die de fami-

Sofia, Lisa en Alina

lie ten Boom aan Joden had gegeven, herinnerde dat Aljona aan wat haar opa was overkomen: *"Mijn opa, de vader van mijn vader, is in het dorp opgehangen door de nazi's voor het oog van mijn oma en drie broers van mijn moeder. Hij moest een week blijven hangen, tot afschrik van het hele dorp."* Mijn oma heeft het overleefd omdat ze daarna geëvacueerd is. Dit verhaal raakte ons diep, het is de verschrikkelijke werkelijkheid van wat de Joden in Oekraïne is overkomen.

Jeugdreuma

Hierna bezochten we de drieling Sofia, Lisa en Alina met hun vader Sasja en moeder Lena. Lange tijd hadden ze geen kinderen, pas toen Lena tegen de 40 jaar was werd ze zwanger en beviel van een drieling. Een van de drie, Alina, heeft een ernstige vorm van jeugdreuma. Ze heeft daarom een invalidenindicatie, zoals dat in Oekraïne heet. Vanwege de zorg voor haar werkt de moeder van de kinderen niet. Lisa heeft voortdurend dure medicijnen nodig. Lena is thuis en Sasja werkt in een bakkerij, maar hij verdient niet genoeg om het gezin te kunnen onderhouden. Sasja die thuis kwam van zijn werk vertelde hoeveel hij als hoofdingenieur in de broodfabriek verdient: 8000 grivna, dat is zo'n 250 euro: *"Ik kan ook in de weekenden opgeroepen worden."* De schattige blijde kinderen verwelkomden ons zo hartelijk. Ze waren zo vrolijk, vooral toen ze allemaal cadeautjes kregen. We lieten nog een cadeaupakket achter en een boek en ook zoals bijna bij iedereen een souvenir uit Nederland.

Hierna deden we nog twee korte bezoeken, bij Jefim en bij Ira.

'Behalve God kijken heel veel mensen naar mij om, ik heb zelfs vrienden in Nederland.'

Chesed Vinnitsa

Hij kan eigenlijk niets

Marina en haar twee zonen Arsèn van elf jaar en Kiril van vierenhalf jaar wonen in Vinnitsa, maar we bezochten hen in Chmelnistky. Ze waren daar voor therapie voor Arsèn. Hij is geboren met een ernstige hersenverlamming. Hij kan eigenlijk niets, niet praten, niet omdraaien, zijn hoofd niet omhoog heffen, enz. Hij is heel mager en weegt nog geen 10 kilo. Marina leeft niet meer samen met haar man. Hij is weggegaan vanwege Arsèn; hij is alleen geïnteresseerd in zijn gezonde zoon. We ontmoetten Marina en haar twee kinderen in de schaduw van een boom, onderaan de flat waar ze tijdelijk verblijven. We zagen wel dat Arsèn geen moment zonder zijn moeder kan. Als hij onrustig wordt, moet hij op de arm genomen worden. Hij heeft ook vaak last van stuipreukingen. Het is zowel fysiek als psychisch heel zwaar voor Marina. Ze is dankbaar voor de sponsoring, zodat ze de speciale voeding kan kopen voor Arsèn, die hij nodig heeft. We bemoedigden haar en gaven haar een mooi spreid en natuurlijk ook het boek

Marina met Kiril en Arsèn

Biljarten met Sergey

'De Schuilplaats'.

's Avonds hebben we met Sergey gegeten en gepoold; dat is inmiddels een jarenlange traditie. Sergey woont in het kantoor van Chesed. Hij heeft geen familie en ziet ons als zijn 'familie'.

Kantoor Chesed

Vrijdagmorgen ontmoetten we directeur Valodja op kantoor. Hij vertelde dat hij steeds moeilijker gaat lopen: "Ik heb al heel lang suiker, maar ik krijg nu meer last. Ik gebruik al best een hoge dosis. Er is nu een nieuw soort insuline, die hoeft je maar één keer per 24 uur in te spuiten." Valodja vertelde van de vele Covid-slachtoffers onder de Joodse gemeenschap in Vinnitsa: "De ene week zit je met een echtpaar te praten en een week later zijn ze allebei overleden. Er zijn heel veel kennissen en cliënten overleden. Het is gewoon een ramp. Deze ziekte doodt iedereen die chronisch ziek is. En die ziek geweest zijn, genezen slecht." Dit was ons laatste gesprek met Valodja in zijn functie als directeur. Per 1 september is hij namelijk

gestopt. Een heel gemis voor Chesed, want hij was een directeur met hart voor de mensen!

Geen afscheid kunnen nemen

Het orthodoxe gezin van moeder Victoria zat nog in een rouwproces toen we hen bezochten. Vader Anatoli overleed op 18 april na een insult en verkeerde behandeling in het ziekenhuis. Hij was nog maar 42 jaar. Moeder Victoria begon te vertellen en hield niet meer op. Heel gedetailleerd werd ons alles voor ogen geschilderd. Hij kreeg een herseninfarct op het moment dat zij naar de winkels was om schrijfmateriaal te kopen. Bij terugkeer reageerde hij al niet meer, zijn armen waren slap, zij schudde en riep: "Zeg iets!" Toen antwoordde hij: "Bidd!". Er moest 'eerste hulp' gebeld worden. Het gezin woont echter negen hoog en de lift is zo klein dat er geen brancard in kan. Victoria: "Ik rende naar de burens, de één was niet thuis, de andere was een oma, weer een ander had haast, iedereen weigerde. Uiteindelijk lukte het met behulp van een paar jonge mannen om hem naar beneden te dragen. Hij was in coma. Later werd hij overgeplaatst naar een ander ziekenhuis, omdat hij zogenaamd Covid had. Daar hadden ze geen goede apparatuur. Een paar dagen later bleek dat zijn longen

Victoria met haar kinderen

gewoon schoon waren. Een dag later kwam hij voorzichtig bij; hij hoorde ons weer en kon zijn hand opsteken. Het werd sabbat en ik was zo blij; ik dacht dat hij gezond zou worden. 's Avonds belden ze uit het ziekenhuis: "Hij is overleden!" Ik heb zelfs geen afscheid kunnen nemen." We zagen en proefden het grote verdriet, ook bij de kinderen, vooral bij het jongste meisje Nelia van 10 jaar. Viktoria deelde ook wat een groot verlies de dood van haar man ook is voor de Joodse gemeenschap: "Hij kende acht talen, hij was politicoloog, historicus vooral van de Joodse geschiedenis. Hij vertaalde boeken, schreef ook boeken in het Jiddish, velen reageerden op zijn dood, en zeiden dat ze veel aan mijn man te danken hadden. Gelukkig heeft mijn man nog meegemaakt dat onze oudste zoon Lev, Barmitzva deed in januari." We konden niet veel meer zeggen dan ons meeleven betonen en te zeggen dat God er altijd is; bij Hem kunnen zij hun toevlucht en troost vinden.

Hij was altijd kerngezond

Kolja is nog maar 43 jaar maar kan niets meer, alleen een klein beetje lopen. Hij was altijd kerngezond. Twee jaar geleden begon het met een virusinfectie, daarna kreeg hij een hersenvliesontsteking. Er bleek een hartoperatie nodig, hij leeft nu met één kunsthartklep. En niet lang geleden kreeg Kolja er nog een beroerte overheen. Kolja is getrouwd met Loeba en ze hebben twee zonen; Misja van 14 jaar en Maksiem van 7 jaar. Toen wij op bezoek kwamen, was Kolja alleen thuis. Zijn vrouw was aan het werk en de kinderen waren bij oma op het dorp 20 kilometer vanaf Vinnitsa. We begrepen dat Kolja eigenlijk moet revalideren, maar dat daar geen geld voor is. Wij besloten dit als Roechama voor hem te betalen. Het boek 'De Waarheid vinden' lieten we achter. In-

middels is Kolja in een revalidatiecentrum geweest, waardoor hij weer iets vooruit is gegaan.

Juridisch gevecht

Kostja en zoon Sasja bezochten we in Vinnitsa als laatste. Kostja's ouders hebben we goed gekend. Zijn moeder overleed in 2015 en zijn vader, overlevende van Baby Yar in Kiev, overleed in 2017. Kostja vertelde dat hij gevallen is en daarbij zijn heup brak; "Sinds twee weken loop ik weer zonder krukken." We verbaasden ons erover hoe groot Sasja al was. Hij is nu tien jaar en we zijn hen gaan helpen toen hij twee jaar was. Omdat Kostja's ex-vrouw, Sasja's moeder, alcoholist was, werd het contact met haar verbroken. Kostja: "Toen ik mijn heup brak is Sasja tien dagen bij zijn moeder geweest. Voor het contact met zijn moeder is het goed geweest."

Kostja vertelde dat de strijd tussen hem en zijn ex-vrouw om Sasja nog steeds niet gestreden lijkt te zijn: "Ze hebben mij zelfs met een arrestatieteam willen arresteren, omdat ik zogenaamd het kind gestolen zou hebben." Tot aan de Hoge Raad

Kostja en Sasja

vond er een juridisch gevecht plaats: "Onze grootste blijdschap is dat we samen zijn." De Hoge Raad deed de uitspraak: "Het feit dat het kind niet bij zijn vader weg wil, geeft hem recht om bij zijn vader te blijven."

Al heeft Kostja veel geld verloren en heeft het hem en ook Sasja wel een trauma opgeleverd. "Een psychiater heeft gezegd: "Het kan wel tien jaar duren voordat je het trauma hebt overwonnen." Kostja concludeerde:

"Maar ik ben ervan overtuigd dat we van twee kanten geholpen worden. Behalve God kijken heel veel mensen naar mij, ik heb zelfs vrienden in Nederland."

Messiaanse gemeente

Op sabbat gingen we naar Zjitomir, naar de Messiaanse gemeente; daar zouden we onze vrienden Boris, Lena en hun dochter Julia ontmoeten. De voorganger Arkady was geopereerd en was niet in de dienst aanwezig. Julia vertaalde Wim vanuit het Engels tijdens de korte preek. Na de dienst

Julia vertaalt Wim

gingen we bij Boris en Lena thuis op bezoek. Nu oma was gestorven, maakte Lena de maaltijden klaar. In het gezin missen ze nu ook het pensioen van oma: "Daar konden we altijd de vaste lasten van betalen," zo legde Boris uit. Boris gaat nog steeds elke dinsdag en woensdag naar een plaats in de regio om daar Bijbelstudie te geven. Donderdag is zijn enige dag dat hij op de hogeschool Biologielessen geeft. Het was weer een heel fijn samenzijn!

Kolja

'Ik ben heel blij dat jullie gekomen zijn. We hebben zo'n behoefte aan contact.'

Chesed Rovno

Met Genna, Pasja en Oleg

Ontmoeting

Zaterdagavond, na de sjabbat kwamen we aan in Rovne, opgewacht aan de hoofdweg door Genna, onze Joodse contactpersoon en Pasja zijn christelijke vriend, die de Joodse gemeenschap financieel heel erg helpt. De messiaanse voorganger Oleg en zijn vrouw Viktoria voegden zich bij ons. In een restaurant praatten we bij over de achterliggende Covidperiode. Daarna gingen we bij Oleg en Viktoria op bezoek om te praten over plannen voor de toekomst m.b.t. een boekpresentatie en het onderwijs geven aan 'evangelisten'. Oleg heeft het op zijn hart om 'een Messiaanse school' te beginnen waar zijn team wordt onderwijzen over de 'Joodse wortels' van het geloof. Daarna wil hij hen ook uitzenden naar West-Europa. Er werden verschillende afspraken gemaakt voor oktober.

Behoeftte aan contact

Met Gena en Alla bezochten we daarna eerste de 75-jarige Alexandra (Sasja) die een heel ontbijt op tafel had staan. Deze vrouw neemt ook deel aan het 'warm huis' twee keer per maand. Gena heeft in de achterliggende tijd een paar keer video gebeld via WhatsApp, terwijl ze bij elkaar waren. Nu zei Sasja als eerste: "Ik

ben heel blij dat jullie gekomen zijn. Dat ik jullie nu niet zie op een scherm, maar in het echt. We hebben zo'n behoefte aan contact." Sasja vertelde verdrietige dingen: "Mijn man is van mij gescheiden, mijn oudste zoon is overleden. Zijn vrouw woont in Israël. Mijn tweede zoon is voor de tweede keer getrouwd, maar zijn vrouw wil helemaal geen contact en ook wil ze niet dat haar zoon bij mij komt. Ik had nooit gedacht dat mij dat zou kunnen overkomen." Later bleek dat haar kleinzoon Dima van 28 jaar wel regelmatig bij haar op bezoek komt.

Verder vertelde ze dat haar moeder 100 procent Joods was en dat vier broers van haar moeder omgebracht zijn tijdens de oorlog. Ook haar opa kwam in een massagraf.

Alexandra

Die eerste kaart, ik heb gehuild...

Op het kantoor van Genna kwam Margarita naar ons toe. Dit jonge meisje verloor haar moeder twee jaar geleden. Er is diabetes bij haar vastgesteld en Roechama heeft voor haar een glucose apparaat betaald, dat haar suikergehalte controleert en de juiste hoeveelheid toedient. Nu moet ze nog 4x per dag zelf spuiten. Mar-

Olga en Victor

garetha voelde zich goed, ze tekent, schildert en wandelt. Zij zou eigenlijk met haar vader samen aliyah maken. Maar haar vader heeft een nieuwe vriendin, waarmee hij wil trouwen, maar pas als ze een jaar getrouwd zijn, staat het Joods Agentschap hen toe aliyah te maken.

Ook Olga bezocht ons op kantoor. We hadden voor haar een pakket van haar sponsor, wat ze met haar man Viktor kwam ophalen. Wat een enthousiaste vrouw ondanks haar reuma en andere klachten. Ze vertelde: "Ik ben oprecht dankbaar voor de missie die jullie vervullen. Het is heel belangrijk, niet alleen voor mij, maar voor zoveel anderen. Ik krijg ook steeds kaarten van jullie. O, die eerste kaart, toen ik die kreeg, ik heb gehuild. Op de kaarten staat: 'we bidden voor u'; dan komen de tranen. Heel erg bedankt. Jullie zijn mensen die energie geven," zo kwam de ene dankbetuiging na de andere. We vonden het jammer dat we behalve de cadeautjes geen boek van de Schuilplaats meer hadden. Maar Wim had de vrijmoedigheid om Olga het boek 'De waarheid vinden' van Stan Telchin te geven. Toen voegde

Gena daar aan toe: "Hier heb je ook een Tenach" En toen ze het dankbaar aanvaardde, gaf Gena haar ook een Nieuw Testament: "Kijk maar of je het wil hebben." Ze aanvaardde alles. Wij waren verrast hoe de Heere het leidde. In de het boek 'De waarheid vinden' gaat een Joodse man op zoek naar de waarheid, nadat zijn dochter vertelde dat ze in Jeshua gelooft. Daarvoor leest hij het Nieuwe Testament.

Afspraak bij Joods Agentschap

Sasja en Jelena wonen op de hoogste verdieping, waar ook nog eens de hele dag de zon op schijnt. Het was ontzettend warm. Sasja en Jelena hebben twee kinderen, Polina van 9 jaar en Igor van bijna 4 jaar. Igor is een heel speels, vrij, druk en enthousiast kind. We genoten van hem. Maar ook van Polina, die een rustig, slim en heel vriendelijk meisje is.

Sasja had tijdens de coronatijd langere tijd geen werk en omdat Jelena toen nog met zwangerschapsverlof was (dat duurt in Oekraïne drie jaar) was er langere tijd ook geen inkomen. Nu werkt Sasja halve dagen bij postbedrijf "Nova Posta". Ze hadden ook goed nieuws: "We maken plannen om naar Israël te gaan. We hebben al papieren ingevuld voor een afspraak bij het Joods Agentschap". Jelena's vader, moeder en broer bleken al in Israël te wonen. We bemoedigden hen vanuit het Woord. Het boekje 'Gods plan met Israël' kwam hier goed van pas en ook

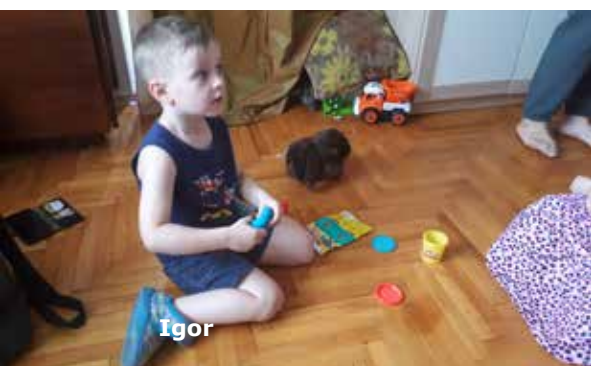
Ria met Jeva

het boek 'De waarheid vinden' lieten we achter.

Een speciale band

Het laatste bezoek die dag was bij Jeva, waar we een speciale band mee hebben. Die band is er al sinds 2015, toen we haar zijn gaan helpen om operaties te betalen. Jeva is namelijk geboren met een heel ernstige schisis. Maar deze band is nog sterker geworden sinds haar moeder afgelopen jaar overleed aan corona. Zij was nog maar 34 jaar. We zouden elkaar bij een restaurant ontmoeten. Jeva stond ons samen met haar vader Sergey op te wachten. Het werd een heel emotionele warme ontmoeting. Jeva omarmde Ria en bleef de hele tijd heel dicht in haar buurt. Ook de oma van Eva, de moeder van Sergey, was erbij. Toen we buiten een plekje hadden gevonden rond een tafel, kroop Eva heel dicht tegen Ria aan en zei: "Ik hou al van je sinds 2015!" Eva zou de volgende dag naar L'vov gaan voor onderzoek door artsen. Ze willen kijken of het haalbaar is om botten uit haar benen te halen en die in haar kaak te plaatsen. Doordat zij daar bot mist, groeit haar gebit heel scheef. Ook haar glazen oog zou opnieuw gezet moeten worden. Jeva was heel

blij met haar cadeautjes o.a. stiften en een schetsboek. Ze begon spontaan een tekening voor ons te maken. Sergey zei niet veel, hij genoot ervan dat Jeva zo genoot. We beloofden Jeva een cadeautje op te sturen voor haar verjaardag 31 juli. Omdat we geen kinderbijbel meer bij ons hadden, besloten we dat we die in ieder geval ook zouden meesturen. Op onze tweede reis verstuurd we haar een 'verrassingspakket' met verschillende cadeautjes en ook een kinderbijbel. Het kwam precies op haar verjaardag aan!

Igor

Sasja en Jelena met hun kinderen

Jeva kletst gezellig

'Toen ik vijf jaar geleden gevallen ben, moest ik daarna anderhalf jaar in het gips liggen.'

Chesed Tsjernovtsi

De synagoge

Het Oekraïense Wuhan

Het hoofd van de Joodse gemeenschap Sasja wachtte ons op in het gebouw wat gehuurd wordt door de Joodse gemeenschap. Eén kamer is ingericht als synagoge. We losten wat kleding, pampers e.d. en gingen met Sasja en zijn secretaresse Vera naar Ella, onze contactpersoon. Helaas kon zij ons niet begeleiden omdat ze gevallen was en nog met krukken liep. Hoewel corona in Tsjernovtsi hard heeft toegeslagen, is de Joodse gemeenschap gespaard gebleven. Sasja zei: *"Dankzij jullie hulp met medicijnen en desinfectiemateriaal zijn er maar een paar mensen ziek geworden en zij waren ook niet ernstig ziek. In de stad zelf zijn heel veel bekenden overleden. Tsjernovtsi werd het Oekraïense Wuhan genoemd."* Sasja en Ella waren beiden heel dankbaar dat Roechama weer tien extra mensen had opgenomen in het 'warm eten' programma. Vanwege verminderd budget helpt de rabbijn alleen nog maar mensen die naar de synagoge komen. Omdat Ella niet mee kon, gingen we met Sasja en Vera een paar mensen bezoeken.

Pensioen nog geen 70 euro

De 75-jarige Ella wachtte vol blijdschap op ons. Ze zat op haar bed achter de tafel en begon gelijk over de kaarten die ze gekregen heeft: *"Ik bewaar ze allemaal. Kijk eens, het zijn niet gewoon maar kaarten."* Ze bedoelde: er is zorg aan besteed

Ella met ontvangen kaarten

en er staan teksten op in het Russisch. Ze wilde ook perse dat iedere kaartenschrijver een bedankkaart van haar zou krijgen. Dus schreef ze woorden van dank op vijf kaarten en gaf ze daarna aan ons. Ella heeft een erfelijke spierziekte: *"Ik wist dat ik nooit zou trouwen, maar heb toch een man gevonden, maar kinderen zijn er niet gekomen, ik was bang dat zij de ziekte ook zouden hebben."* Ella heeft toch 36 jaar kunnen werken, de laatste 15 jaar niet meer: *"Toen ik vijf jaar geleden gevallen ben, moest ik daarna anderhalf jaar in het gips liggen. Ik dacht dat ik nooit meer op zou staan, toch kan ik weer heel veel wat ik eerst niet kon."* Ella is ondanks dat zij invalide is van de eerste groep een erg opgewekte vrouw. Haar pensioen is 2200 grivna, dat is nog geen 70 euro. We maakten Ella heel blij met het boek 'De Schuilplaats', een veelkleurige spreij en een borduurwerk.

Afhalen van maaltijden

Na dit bezoek gingen we terug naar het 'kantoor', waar om half één alle mensen hun warme maaltijd kwamen ophalen, die ze van Roechama krijgen. Samenkomen in een restaurant in grotere groepen is namelijk nog verboden. De maaltijd voor twee dagen zag er heerlijk uit; soep, salade, een stuk vlees en nog veel meer. We had-

den zo de gelegenheid om de Joodse mensen te ontmoeten en hen ook om de beurt aan het woord te laten. Ze bedankten Roechama heel erg voor de hulp die ze krijgen. Wij vertelden wat van de stichting en onze liefde voor het Joodse volk en maakten hen blij met het boek 'De Schuilplaats' van Corrie ten Boom. Na hen nog 'De vrede van God' toegezongen te hebben deden we nog een paar bezoeken.

Als eerste ontslagen

Dit echtpaar is het oudste Joodse echtpaar in de stad. Beiden zijn 95 jaar. Zij krijgen de warme maaltijd van Roechama thuisbezorgd. Michail zat in het leger toen de oorlog uitbrak en werd direct naar het front gestuurd. *"Hij heeft na de oorlog ook nog 15 jaar in het leger gediend. Hij is als één van de eerste ontslagen, omdat hij Jood was,"* vertelde Frieda over haar man, die toen nog even op bed lag. Ze zijn 51 jaar samen, maar hebben geen kinderen. Frieda zei: *"Hij heeft uit zijn eerste huwelijk een zoon. Het is alleen door God dat we nog samen zijn."* Even later kwam Michail er ook bij, beiden zijn ondanks hun hoge leeftijd nog heel helder, alleen het lezen gaat bij Frieda niet meer. Daarom zal zij het boek 'De Schuilplaats', dat we hen gaven, naast allerlei andere cadeautjes, zelf niet kunnen lezen. Haar man kan echter nog wel redelijk lezen en anders, zo werd gesuggerd, *"kan de thuiszorg, het wel voorlezen."*

Michail en Frida

'De arts zei: Die zal niet meer op haar benen kunnen staan.'

Messiaanse Gemeente Lvov

Recht halen?

In Lvov gingen we als eerste naar het voorgangersechtpaar van de messiaanse gemeente Sergey en Anja. Het eerste wat Anja vroeg was: "Willen jullie koffie?" En toen we hierop positief reageerden, vertrok ze naar de keuken om vervolgens na enige tijd een complete warme maaltijd te serveren; 's morgens net over half tien. Aan het eind van maaltijd hadden we nog steeds geen koffie. We zeiden lachend: "Je vroeg of we koffie wilden; we kregen een heel uitgebreide maaltijd, maar geen koffie." Anja zei droog: "Zo vraag je dat bij ons!" En de koffie kregen we ook nog natuurlijk.

Sergey kwam naar huis, hij had 's morgens al een paar taxiritten gedaan. Ze deelden hun zorgen die er zijn in hun gezin, hun beproevingen. Sergey vroeg zich af of hij 'recht moest halen' nu hij dan wel de rechtszaak gewonnen heeft, waar we in de vorige nieuwsbrief over schreven. Hij heeft dan wel zijn rijbewijs teruggekregen, maar zei hij: "Het was zo oneerlijk en het heeft me heel veel geld gekost en ook heel veel stress!" We hebben hem aangeraden het over te geven in de handen van God, zoals Paulus schrijft: "Wreek uzelf niet, geliefden, maar laat ruimte voor de toorn, want er staat geschreven: 'Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden, zegt de Heere.'" Hij had er gelijk vrede mee.

Niet toegelaten

Twee bezoeken deden we nog met Sergey. Als eerste bezochten we Natasja, die graag naar Israël wil. We hadden van de sponsor een pakket meegekregen, dat we graag wilden overhandigen. Natasja ontving ons in het warme appartement waar alles op

z'n kop stond. 'We zijn met een verbouwing bezig,' verontschuldigde ze zich." Ze vertelde dat ze in 1998 al geprobeerd hebben aliyah te maken, maar Natasja had als religie opgegeven dat ze Russisch Orthodox was, al deed ze er niets aan. Toen werd ze niet toegelaten. Nu heeft ze zelfs 'gioer' (bekering tot het Jodendom) gedaan, hoewel ze Joods is, maar ook nu krijgt ze nog geen toestemming om aliyah te maken. Haar man, die zelf niet-Joods is, wil ook graag naar Israël. Natasja zei "Hij houdt ook de Joodse tradities." Het is voor hen heel onzeker allemaal. Voor hun dochter van 15 jaar is er meer kans om toegelaten te worden: "Esther zit al twee jaar op het Joodse gymnasium, ze kent al Ivriet. Als het dit jaar niet lukt om aliyah te maken, kan Esther misschien volgend jaar via een programma van Joods Agentschap naar Israël." We baden voor Natasja, dat de toegang naar Israël voor haar geopend zal worden. Ook het boek 'De waarheid zoeken' lieten we bij haar achter, samen met het pakket van de sponsor.

Gebeden van kinderen

Het laatste bezoek was bij Maya. Een lieve, dankbare oude vrouw. Ze liep moeilijk, maar was heel dankbaar dat ze weer lopen kon: "Eind 2019 ben ik

gevallen, bij het wegbrengen van de vuilnis. Ik brak mijn heup. De arts die mij hielp en de breuk zag zei: "Die zal niet meer op haar benen kunnen staan." En nu kan ik toch weer voorzichtig lopen. Mijn kleinkind zei: "Ik weet dat u weer zal lopen, want ik heb gebeden". "God luistert nog meer naar gebeden van kinderen dan van volwassenen.", zei Maya. Maya is helemaal alleen. Haar ex-man woont in Israël, evenals haar dochter en kleindochter. Maya: "Ik ben er een aantal keer geweest, maar ik kan de warmte niet verdragen. Toen ik daar in het ziekenhuis terecht kwam, hebben ze me dat ook gezegd." Gelukkig bezoekt ze de messiaanse gemeente regelmatig. Haar opa was rabbijn, haar vader leefde in de tijd dat naar de synagoge gaan verboden was: "Toen vierden we alle feesten thuis." Maya bedankte tenslotte nog voor de kaarten die ze krijgt: "Dat is een hele steun voor mij!"

Projecten

Nieuw project: Pré-alijah

We brachten een avond door bij Misja – voormalig directeur van Chesed - en zijn vrouw Inna. Inna is consultant van Sagnoet -Joodse Agentschap- voor heel Transkarpatië. Mensen die alijah willen maken, komen bij haar. Het is haar taak hen met alles te helpen op weg naar alijah. Ze vertelt welke documenten nodig zijn, hoe ze die kunnen verkrijgen, hoe het leven in Israël is enz. Al pratend over haar werk, kwam er een plan bij Inna op. Joods Agentschap organiseert de vluchten en betaalt ook altijd de tickets voor de vlucht naar Israël. Maar Inna komt veel situaties tegen, waar financiële hulp nodig is vóór het zover is dat ze kunnen vertrekken. Ze noemde een paar voorbeelden. *"Bijvoorbeeld omdat er nog een document gevraagd wordt, waarvoor ze naar Hongarije moeten omdat daar een ouder of grootouder geboren is. Soms hebben ze zelfs hun baan al opgezegd, omdat ze dachten dat ze al weg konden. Of een gezin wil vertrekken, maar de ex-man geeft geen toestemming dat zijn kind mee mag. Er moet dan een rechtszaak komen, wat ook geld kost. Als mensen veel moeilijkheden tegenkomen en ze krijgen geen hulp, dan willen ze vaak niet meer."* Ze bedacht: *"Kunnen jullie geen fonds oprichten om zulke mensen financieel en moreel te helpen?"* We vonden dit direct een goed plan!

Inmiddels hebben we al informatie gekregen over diverse gezinnen. Het gaat dus altijd om personen of gezinnen die wél het recht hebben om alijah te maken, maar om een of andere reden nog niet direct weg kunnen.

Zou u deze mensen willen steunen?

Vermeld dan bij uw gift: Pré-alijah

Lopend project: thuiszorg

Mogelijk heeft u in deze nieuwsbrief al gelezen, dat diverse mensen hun patronas, hun thuiszorg, kwijt raakten. Chesed krijgt namelijk hoofdzakelijk hulp voor de slachtoffers van de Holocaust. Maar dat aantal wordt steeds kleiner, waardoor er steeds minder budget is. Daardoor veranderen de criteria en kan het gebeuren dat mensen die thuiszorg hadden daar opeens niet meer voor in aanmerking komen. En de regering geeft alleen thuiszorg als iemand echt geen familie heeft, ook niet in het buitenland. En als ze dan thuiszorg krijgen, is dat slechts 2 uur per week. Omdat het nu regelmatig voorkomt dat mensen hun thuiszorg kwijtraken, terwijl ze niet zonder kunnen, hebben we het programma "Thuiszorg" opgestart.

Wilt u meehelpen mensen van thuiszorg te voorzien?

Vermeld dan bij uw gift: Thuiszorg

Eenmalig project: keuken

Joelja in Beregova woont in een armoedig huis en moest altijd naar buiten om water te putten. Vaak deed haar man dat, maar die is helaas overleden. Met steun van Roechama was er water aangelegd in haar 'keuken'. Toen we haar bezochten, zagen we wat haar keuken voorstelt. Het is meer een armoedige veranda; wel een afdak, maar geen muren. We hebben gezegd dat we geld zullen inzamelen en dat ze voor de winter een keuken mag laten bouwen.

Wilt u meehelpen, zodat Joelja voor de winter een keuken heeft?

Vermeld dan bij uw gift: Keuken Joelja

Bij Misja en Inna

De 'keuken' van Joelja

Stichting Roechama

Claes de Jongestraat 31
2957 AD Nieuw-Lekkerland
Tel: 0184-683478
E-mail: info@roechama.nl

IBAN : NL54 RABO 0362 4394 86
BIC : RABONL2U
KvK nr: 24358678
RSIN nr : 813093867

www.roechama.nl

